

Dokumentas atspausdintas iš teismų praktikos paieškos sistemos INFOLEX. Praktika
(www.teismupraktika.lt)

Kortelė:

1738158_RegNr_e3K-3-207-421/2019

<http://www.infolex.lt/tp/1738158>

Civilinė byla Nr. e3K-3-207-421/2019

Teisminio proceso Nr. 2-70-3-01662-2018-8

Procesinio sprendimo kategorija 3.4.2.8.3.3

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2019 m. birželio 13 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Gražinos Davidonienės, Sigitos Rudėnaitės (kolegijos pirmininkė) ir Donato Šerno (pranešėjas),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal **suinteresuoto asmens „Luminor Bank AS“, veikiančio per „Luminor Bank AS“ Lietuvos skyrių**, kasacinį skundą dėl Šiaulių apygardos teismo 2018 m. gruodžio 10 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjų D. A. ir S. A. (S. A.) pareiškimą dėl bankroto bylos iškėlimo fiziniam asmeniui, suinteresuoti asmenys Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, „Luminor Bank AS“, veikiantis per „Luminor Bank AS“ Lietuvos skyrių, G. G., bankrutavusi uždaroji akcinė bendrovė „Sardegas“, V. L., antstolės V. Š., R. A. ir D. P..

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama **dėl materialiosios teisės normos, reglamentuojančios kreditoriaus ir fizinio asmens susitarimą dėl įkeisto turto išsaugojimo fizinio asmens bankroto proceso metu ir tokio susitarimo vertinimą kitų kreditorių teisių ir (ar) teisėtų interesų atžvilgiu, taikymo ir aiškinimo.**

2. Šiaulių apylinkės teismo 2018 m. balandžio 24 d. nutartimi D. A. ir S. A. iškelta bankroto byla. Pareiškėjai prašė patvirtinti mokumo atkūrimo planą fizinių asmenų bankroto byloje.

3. Pareiškėjai nurodė, kad jie su hipotekos kreditoriumi V. L. sudarė susitarimą išsaugoti vienintelį šeimos gyvenamąjį būstą. Bute gyvena keturių asmenų šeima. Būsto pardavimas pareiškėjams sukeltų neigiamų pasekmių, nes jiems reikėtų nuomotis naują būstą, o šio nuoma per mėnesį Šiauliuose kainuotų apie 200–250 Eur. Tokią pinigų sumą pareiškėjai gali skirti atsiskaityti su kreditoriais, o ne nuomai. Būsto nuoma tik pablogintų pareiškėjų ir jų kreditorių padėtį. Be to, pareiškėjai ketina parduoti savo žemės sklypą ir taip atsiskaityti su kreditoriais. Fizinių asmenų bankroto esmė yra nuskurdinti pareiškėjų ir nepažeisti jų orumo, atkurti fizinių asmenų mokumą. Pareiškėjų būtiniesiems poreikiams kas mėnesį turėtų būti skiriama po 233 Eur. Pareiškėjų vaikai jiems padeda nupirkdami maisto produktų ir kitų reikalingų prekių, todėl vaikų parama pinigine išraiška plane nenurodyta.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Šiaulių apylinkės teismas 2018 m. spalio 31 d. nutartimi pareiškėjų prašymą tenkino – patvirtino bankrutuojančių fizinių asmenų D. A. ir S. A. patikslintą 2018 m. rugsėjo 19 d. mokumo atkūrimo planą; nustatė, kad bankroto administratorius ne rečiau kaip kartą per pusę metų teikia teismui, kreditoriams ir fiziniams asmenims plano vykdymo veiklos ataskaitą bei duomenis ir informaciją apie fizinio asmens bankroto procesą Lietuvos Respublikos fizinių asmenų bankroto įstatymo (toliau – FABĮ) nustatyta tvarka Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotai institucijai.

5. Teismas rėmėsi FABĮ 17 straipsnio 11 punktu, įtvirtinančiu, kad bankroto metu fiziniai asmenys turi teisę išsaugoti vienintelį gyvenamąjį būstą, kuris yra būtinas jų poreikiams. Pareiškėjams nuosavybės teise priklausantis butas (duomenys neskelbtini), yra vienintelis jų būstas. Pareiškėjai 2018 m. sausio 4 d. sudarė susitarimą su hipotekos kreditoriumi, kad išsaugos minėtą butą.

6. Teismas nurodė, kad pareiškėjo mokumo atkūrimo planas atitinka trečiąją FABĮ 8 straipsnio 9 dalyje nustatytą sąlygą, nes mokėjimams kas mėnesį hipotekos kreditoriui yra nustatyta 100 Eur suma, kuri yra mažesnė nei būsto nuomai reikalingos lėšos. Šios, pareiškėjų atstovo teigimu, siektų 200–250 Eur per mėnesį. Įstatymų leidėjas nėra įtvirtinęs, kokia kreditorių reikalavimų dalis turėtų būti tenkinama bankroto metu.

7. Teismas pažymėjo, kad patikslintame mokumo atkūrimo plane yra nustatyta parduoti žemės sklypą (duomenys neskelbtini), kurio vertė yra 37 137 Eur, o lėšos būtų mokamos bankui pagal FABĮ 29 straipsnio 1 dalį.

8. Teismas, atsižvelgdamas į nemokių pareiškėjų amžių (57 ir 59 metai), jų realias galimybes gauti daugiau pajamų, į S. A. sveikatos būklę, kuri pagal byloje esančius įrodymus yra gana sudėtinga, jam

nustatytas tik 40 procentų darbingumas, sprendė, kad, nustačius visas tris FABĮ 8 straipsnio 9 dalyje įtvirtintas sąlygas, patikslintas mokumo atkūrimo planas nepažeidžia kitų kreditorių reikalavimų.

9. Teismas rėmėsi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimu, kad pagal FABĮ 7 straipsnio 3 dalį ir CPK 736 straipsnį mažiausia galima būtinųjų išlaidų suma, kurios dydžio nereikėtų įrodinėti, galėtų būti 1/2 minimaliosios mėnesinės algos. Įvertinęs tai, jog Vyriausybė 2018 m. spalio 16 d. priėmė nutarimą Nr. 1025 „Dėl minimaliojo darbo užmokesčio“, kad nuo 2019 m. sausio 1 d. MMA yra 555 Eur, teismas sprendė, kad kiekvienam bankrutuojančiam asmeniui jo poreikiams tenkinti būtų skiriama po 233 Eur per mėnesį. Įvertinus didėjančias maisto ir kitų prekių kainas, ši suma laikytina pagrįsta, o mažesnė suma neužtikrintų net būtiniausių asmenų poreikių tenkinimo.

10. Teismas pažymėjo, kad pareiškėjų persikvalifikavimas ar kvalifikacijos kėlimas lemtų papildomas išlaidas, susijusias su naujos specialybės įgijimu, o darbo pakeitimas nebūtinai garantuotų pajamų padidėjimą.

11. Šiaulių apygardos teismas, išnagrinėjęs bylą pagal suinteresuoto asmens „Luminor Bank AS“, veikiančio per „Luminor Bank AS“ Lietuvos skyrių, apeliacinį skundą, 2018 m. gruodžio 10 d. nutartimi Šiaulių apylinkės teismo 2018 m. spalio 31 d. nutartį paliko nepakeistą.

12. Apeliacinės instancijos teismas patikslino, kad D. A. įsipareigojo pati ir per trečiuosius asmenis mokėti ne mažesnę kaip 100 Eur įmoką per mėnesį už įkeistą butą, kol bus išmokėta visa 2005 m. kovo 7 d. kredito sutartyje Nr. 05-11650 nustatyta suma. Teismas pažymėjo, kad, pareiškėjai, pardavus jiems priklausantį vienintelį būstą, būtų priversti nuomotis gyvenamąjį būstą, o lėšas, skirtas kreditorių reikalavimams tenkinti, būtų priversti mokėti gyvenamojo būsto nuomai, bei pritarė pirmosios instancijos teismo išvadai, kad nustatytos visos trys FABĮ 8 straipsnio 9 dalyje nurodytos sąlygos, todėl gali būti laikoma, kad susitarimas nepažeidžia kitų kreditorių teisių ir (ar) teisėtų interesų.

13. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai atsižvelgė į byloje nustatytas individualias aplinkybes – pareiškėjų amžių, sveikatos būklę, jų realias galimybes gauti geriau mokamą darbą ir pajamų, ir sprendė, kad patikslintas pareiškėjų mokumo atkūrimo planas nepažeidžia kitų kreditorių interesų.

14. Apeliacinės instancijos teismas papildomai pažymėjo, kad pareiškėja D. A. šiuo metu dirba, pareiškėjas S. A. dėl sveikatos būklės gerai mokamo darbo susirasti negali. Priešingai nei teigia suinteresuotas asmuo „Luminor Bank AS“, veikiantis per „Luminor Bank AS“ Lietuvos skyrių, darbo jėgos poreikis Šiaulių mieste nėra išaugęs, o pareiškėjų amžius šiuo metu yra tam tikra kliūtis norint susirasti gerai mokamą darbą. Pareiškėjai dėjo maksimalias pastangas tam, kad įsidarbintų, kreipėsi į Lietuvos darbo biržą, bandė atkurti verslą, kuriuo vertėsi 20 metų, o bankroto proceso metu ir toliau sieks maksimaliomis pastangomis atkurti savo mokumą.

15. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad pareiškėjų pateiktas patikslintas mokumo atkūrimo planas atitinka FABĮ reikalavimus ir nepažeidžia kreditorių ir bankrutuojančių asmenų interesų pusiausvyros, todėl jis patvirtintas teisėtai ir pagrįstai. FABĮ suteikia kreditoriams teisę kontroliuoti plano įgyvendinimo procesą ir nustačius, jog plane nurodytos priemonės neįgyvendinamos, inicijuoti bankroto bylos nutraukimą (FABĮ 8 straipsnio 12 dalis, 10 straipsnio 2 dalis). Įstatymas taip pat nustato mokumo atkūrimo plano keitimo procesą (FABĮ 8 straipsnio 13 dalis). Taigi kreditoriai disponuoja pakankamomis priemonėmis plano įgyvendinimo procesui kontroliuoti.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

16. Kasaciniu skundu suinteresuotas asmuo „Luminor Bank AS“, veikiantis per „Luminor Bank AS“ Lietuvos skyrių, prašo panaikinti Šiaulių apygardos teismo 2018 m. gruodžio 10 d. nutartį ir Šiaulių apylinkės teismo 2018 m. spalio 31 d. nutartį ir pareiškėjų bankroto bylą nutraukti. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

16.1. Teismai netinkamai aiškino ir taikė FABĮ 8 straipsnio 9 dalį. Minėtos straipsnio dalies nuostata, kad „gali būti laikoma, jog šis susitarimas nepažeidžia kitų kreditorių teisių ir (ar) teisėtų interesų, jeigu“ yra dispozityvi, o ne imperatyvi. Todėl negalima teigti, kad, nustačius visas FABĮ 8 straipsnio 9 dalyje nurodytas sąlygas, susitarimas dėl įkeisto turto išsaugojimo visais be išimties atvejais nepažeis kitų kreditorių teisių bei interesų. Fizinio asmens bankroto bylos susijusios su viešuoju interesu, todėl ir bankrutuojantiems fiziniams asmenims sudarant susitarimą dėl įkeisto turto išsaugojimo bei jį vertinant fizinio asmens ir jo kreditorių interesų pusiausvyra neturi būti pažeista. Atlikdamas tokio susitarimo vertinimą ir paisydamas fizinio asmens bei jo kreditorių interesų pusiausvyros, teismas turi atsižvelgti ir į kitas teisiškai reikšmingas aplinkybes bei jas vertinti. Prioritetas fizinio asmens ir hipotekos kreditorių interesams negali būti suteikiamas kitų kreditorių interesų sąskaita.

16.2. Teismai neatsižvelgė į įstatymų leidėjo tikslą pavedant teismams atlikti susitarimų dėl įkeisto turto išsaugojimo vertinimo kontrolę ir jų atitiktį kitų kreditorių teisėms bei interesams. 2015 m. spalio 23 d. buvo įregistruotas įstatymo projektas dėl Fizinių asmenų bankroto įstatymo Nr. XI-2000 4, 5, 6, 7, 8, 9, 14, 17, 19, 25, 27 ir 29 straipsnių pakeitimo (reg. Nr. XIIP-3691). Įstatymo parengiamųjų dokumentų analizė leidžia daryti pagrįstą išvadą, kad, įtvirtindamas galimybę išsaugoti fiziniams asmenims priklausantį turtą bankroto procese ir suteikdamas teismams kompetenciją vertinti susitarimus dėl įkeisto turto išsaugojimo, įstatymų leidėjas siekė: leisti fiziniam asmeniui išsaugoti įkeistą turtą, tik jeigu turto išsaugojimas bankroto procese kreditoriams nebus ekonomiškai mažiau naudingas nei fizinio asmens būsto pardavimas; teismai, atlikdami susitarimų dėl įkeisto turto išsaugojimo vertinimą konkrečioje byloje ir sprenddami klausimą, ar susitarimas nepažeidžia kitų kreditorių teisių ir interesų, neapsiribos FABĮ 8 straipsnio 9 dalyje nurodytų aplinkybių buvimo (nebuvo) nustatymu, bet atsižvelgs ir į kitas aplinkybes. Įstatymų leidėjas, svarstydamas FABĮ projektą, atkreipė dėmesį į tai, kad fizinio asmens bankroto byloje gali susiklostyti situacijos, dėl kurių susitarimas dėl įkeisto turto išsaugojimo akivaizdžiai pažeistų kitų kreditorių interesus net ir esant visoms FABĮ 8 straipsnio 9 dalyje nurodytoms aplinkybėms (sąlygoms). Viena iš tokių galimų aplinkybių – jeigu įkeisto turto vertė yra didelė ir pardavus įkeistą turtą galėtų būti patenkinama dalis kitų kreditorių reikalavimų.

16.3. Nagrinėjamoje byloje kilusiame ginče situacija atitinka įstatymo leidėjo svarstant įstatymo projektą parengiamuosiuose dokumentuose nurodytą atvejį, kai susitarimas dėl įkeisto turto išsaugojimo galėtų pažeisti kitų kreditorių teises ir teisėtus interesus net ir nustačius visas FABĮ 8 straipsnio 9 dalyje nurodytas aplinkybes. Buto vertė žymiai viršija hipotekos kreditoriaus reikalavimą ir pardavus įkeistą butą galėtų būti patenkinta nemaža dalis kitų kreditorių reikalavimų. Teismai šių teisiškai reikšmingų aplinkybių nevertino, dėl suinteresuoto asmens „Luminor Bank AS“, veikiančio per „Luminor Bank AS“ Lietuvos skyrių, nurodytų su tuo susijusių argumentų nepasisakė, todėl darytina išvada, kad teismai netinkamai aiškino ir taikė FABĮ 8 straipsnio 9 dalį, netinkamai įvertino sudaryto susitarimo poveikį kitų kreditorių teisėms bei teisėtiems interesams.

16.4. Pardavus butą bankroto proceso metu ir atsiskaičius su hipotekos kreditoriumi, liktų lėšų ir kitų kreditorių reikalavimams patenkinti ir tokie kreditoriai galėtų pagrįstai tikėtis daug didesnio savo reikalavimų patenkinimo bankroto procese. Buto išsaugojimas pagal sudarytą susitarimą kitiems

kreditoriams yra ekonomiškai nenaudingas, nes jis lemia dalies jų reikalavimų patenkinimo praradimą. Nors išsaugojus butą būtų sudaroma galimybė pareiškėjams dalies gaunamų lėšų neišleisti kito būsto nuomai, o hipotekos kreditoriui būtų mokama 100 Eur per mėnesį, tačiau tai nesuponuoja didesnio ar bent panašaus pareiškėjų atsiskaitymo su kitais kreditoriais bankroto procese, negu jie šioje bankroto byloje galėtų pagrįstai tikėtis gauti buto pardavimo atveju. Tuo tarpu pareiškėjų patikslintame mokumo atkūrimo plane kompensacijos mokėjimas už buto išsaugojimą nenumatytas. Todėl darytina išvada, kad susitarimas pažeidžia kitų kreditorių teises ir teisėtus interesus.

16.5. Teismai nepagrįstai byloje nepritaikė FABĮ 8 straipsnio 7 dalies. Teismai, padarę nepagrįstą išvadą, kad pareiškėjų ir hipotekos kreditoriaus susitarimas nepažeidžia kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų, netinkamai išsprendė klausimą dėl mokumo atkūrimo plano tvirtinimo. Susitarimas dėl įkeisto turto išsaugojimo turi tiesioginę įtaką mokumo atkūrimo plano turiniui – jeigu toks susitarimas kitų kreditorių teises ir interesus pažeidžia, tai suponuoja ir mokumo atkūrimo plano neatitiktį įstatymo reikalavimams, fizinio asmens ir jo kreditorių interesų pusiausvyros pažeidimą, kadangi negalimas išsaugoti įkeistas turtas nėra nurodomas pagal FABĮ 7 straipsnio 1 dalies 3 punktą mokumo atkūrimo plane numatomo parduoti turto sąraše, nenumatytas jo pardavimo eiliškumas, terminai ir pardavimo kaina. Pareiškėjų patikslintame mokumo atkūrimo plane kitiems kreditoriams jokios adekvačios kompensacijos už buto išsaugojimą mokėjimas nenumatytas, butas neįtrauktas į numatomo parduoti turto sąrašą ir jo pardavimas bankroto procese nenumatytas, tai tiek pats susitarimas, tiek ir pareiškėjų patikslintas mokumo atkūrimo planas pažeidžia kreditorių teises ir teisėtus interesus.

16.6. Kreditorių susirinkimas mokumo atkūrimo planui taip pat nepritarė, o nesutikimo priežastys yra susijusios su pareiškėjų turto išsaugojimu bankroto metu bei numatomo parduoti turto sąrašu. Šios priežastys susijusios su mokumo atkūrimo plano elementais, nurodytais FABĮ 7 straipsnio 1 dalies 3 ir 12 punktuose.

17. Pareiškėjai D. A. ir S. A. atsiliepime į kasacinį skundą prašo suinteresuoto asmens „Luminor Bank AS“, veikiančio per „Luminor Bank AS“ Lietuvos skyrių, kasacinį skundą atmesti. Atsiliepimas į kasacinį skundą grindžiamas šiais argumentais:

17.1. Kasacinis skundas iš esmės grindžiamas tuo, kad pareiškėjų ir hipotekos kreditoriaus sudarytas susitarimas dėl buto išsaugojimo pažeidžia kitų kreditorių teises ir teisėtus interesus. Su šiuo argumentu nesutiktina. FABĮ nepateikia išsamaus mokumo atkūrimo plano turinio ir nenustato draudimo visiškai atleisti nemokų fizinį asmenį nuo skolų. Europos Žmogaus Teisių Teismas (toliau – EŽTT) yra pažymėjęs, kad fizinio asmens atleidimas nuo skolų yra kreditorių nuosavybės teisės apribojimas, kuris gali būti pateisinamas bankroto procedūros tikslais, tokiais kaip siekis apsaugoti asmens orumą ir išvengti visiško fizinio asmens nuskurdinimo (EŽTT 2004 m. liepos 20 d. sprendimas byloje Bäck prieš Suomiją).

17.2. Suinteresuotas asmuo „Luminor Bank AS“, veikiantis per „Luminor Bank AS“ Lietuvos skyrių, akcentuoja tik savo interesus ir visiškai neatsižvelgia tiek į kitų kreditorių, tiek į pareiškėjų interesus. Vienas iš bankroto tikslų yra siekis apsaugoti asmens orumą ir išvengti visiško fizinio asmens nuskurdinimo, todėl, įvertinus pareiškėjų amžių, sveikatos būklę (pareiškėjui S. A. nustatytas 40 procentų darbingumas, jo laukia sudėtinga operacija), įsidarbinimo galimybes, skolų susidarymo aplinkybes, pardavus vienintelį šeimos gyvenamąjį būstą, pareiškėjai prarastų galimybę ateityje turėti gyvenamąją patalpą, taip būtų visiškai nuskurdinti ir taip būtų pažeista viena iš esminių asmens vertybių – orumas. Šiuo atveju įvykdytos visos FABĮ nustatytos sąlygos, suteikiančios teisę išsaugoti vienintelę šeimos gyvenamąją patalpą. Minėtas butas yra vienintelė pareiškėjų gyvenamoji patalpa, įmokos už įkeistą butą būtų perpus mažesnės nei būsto nuoma. FABĮ nenustato, kad vienintelio

gyvenamojo būsto išsaugojimas fizinio asmens bankroto atveju būtų siejamas su jo verte arba likutine verte išmokėjus likusį kreditą. Akivaizdu, kad nurodyto buto, kaip vienintelės gyvenamosios vietos, vertė nėra didelė ir atitinka protingumo bei sąžiningumo kriterijus.

17.3. Suinteresuotas asmuo „Luminor Bank AS“, veikiantis per „Luminor Bank AS“ Lietuvos skyrių, nenurodo, kokių pagrindų atsirado pareiškėjų finansiniai išipareigojimai jam. Šiuo atveju suinteresuotas asmuo, kaip teisių ir pareigų perėmėjas, siekia buvusio kreditoriaus neveiklumą ir galimybę patenkinti savo kreditoriaus reikalavimą iš įmonės turto perkelti pareiškėjams.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl kreditoriaus ir fizinio asmens susitarimo išsaugoti įkeistą turtą fizinio asmens bankroto proceso metu

18. FABĮ 7 straipsnyje įtvirtinti fizinio asmens mokumo atkūrimo plano turiniui keliami reikalavimai: plane turi būti nurodoma įvairi informacija, iš kurios būtų aišku, kaip skolininkas ketina atsiskaityti su kreditoriais bankroto procedūros metu; numatomo parduoti fizinio asmens turimo turto (taip pat ir įkeisto), į kurį teisės aktų nustatyta tvarka gali būti nukreiptas išieškojimas, sąrašas, turto pardavimo eiliškumas, terminai ir numatoma turto pardavimo kaina plano sudarymo metu; kiekvieną mėnesį fizinio asmens būtiniesiems poreikiams tenkinti numatomos reikalingos lėšos (atskirai nurodomi mokėjimai hipotekos kreditoriui); nenumatomo parduoti fizinio asmens turimo turto (taip pat ir įkeisto), būtino fizinio asmens ir (ar) jo išlaikomų asmenų poreikiams tenkinti, sąrašas ir kt. Parengtas planas tvirtinamas šio įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka.

19. FABĮ 8 straipsnio 3 dalyje reglamentuojama teisinė situacija, kai kreditorių susirinkimas nepritaria plano projektui: tuo atveju, jeigu kreditorių susirinkimas nepritaria plano projektui dėl to, kad jis neatitinka FABĮ 7 straipsnyje nustatytų reikalavimų, plano projektas gali būti tikslinamas ir pakartotinai teikiamas kreditorių susirinkimui. Jeigu kreditorių susirinkimas nepritaria plano projektui nenurodydamas priežasčių arba dėl priežasčių, nesusijusių su plano projekto tikslinimu pagal įstatymo 7 straipsnyje nustatytus reikalavimus, plano projektas teikiamas teismui. Šiuo atveju teismas gali patvirtinti planą, atsižvelgęs į bankroto administratoriaus išvadą ir įvertinęs nemokaus fizinio asmens bei jo kreditorių teises ir teisėtus interesus (FABĮ 8 straipsnio 8 dalis).

20. FABĮ 8 straipsnio 7 dalyje nurodyta, kad teismas gali nepatvirtinti plano, jeigu nustato, kad buvo pažeistos šio straipsnio 1–4 dalių nuostatos ir (ar) šio įstatymo 4 straipsnio 4 dalies 10 punkte nurodytas susitarimas pažeidžia kitų kreditorių teises ir (ar) teisėtus interesus ir per nustatytą terminą nepašalinti trūkumai.

21. Pagal FABĮ 8 straipsnio 9 dalį, jeigu fizinis asmuo susitaria su įkaito turėtoju ir (ar) hipotekos kreditoriumi dėl įkeisto turto išsaugojimo fizinio asmens bankroto proceso metu, teismas, tvirtindamas planą, įvertina, ar šis susitarimas nepažeidžia kitų kreditorių teisių ir (ar) teisėtų interesų. Gali būti laikoma, kad šis susitarimas nepažeidžia kitų kreditorių teisių ir (ar) teisėtų interesų, jeigu išsaugomas įkeistas turtas, kuris yra vienintelis gyvenamasis būstas ir būtinas fizinio asmens ir (ar) jo išlaikomų asmenų poreikiams tenkinti, ir kiekvieną mėnesį mokėjimams hipotekos kreditoriui pagal šio įstatymo 4 straipsnio 4 dalies 10 punkte nurodytą susitarimą skiriamos lėšos yra mažesnės negu kiekvieną mėnesį fiziniam asmeniui gyvenamojo būsto nuomai skirtinos reikalingos lėšos

įkeisto turto, kuris yra vienintelis gyvenamasis būstas, pardavimo atveju arba jeigu pardavus įkeistą turtą fizinis asmuo negalėtų vykdyti pelningos individualios ir (ar) ūkininko veiklos.

22. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad bankroto proceso metu itin didelis dėmesys skiriamas mokumo atkūrimo plano sudarymui, jo vykdymo priežiūrai ir kontrolei. Nors mokumo atkūrimo planą sudaro fizinis asmuo, tačiau šiame planavimo procese gali aktyviai dalyvauti fizinio asmens kreditoriai, teikdami pastabas ir pasiūlymus. Kreditoriai fizinio asmens bankroto procese turi pakankamai plačias mokumo atkūrimo plano vykdymo kontrolės funkcijas (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. balandžio 7 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-169-219/2017 19 punktą).

23. Fizinio asmens bankroto procedūros tikslas lemia fizinio asmens pareigą rūpintis suderinti savo ir kreditorių interesus, t. y. ieškoti skirtingų interesų pusiausvyros (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. balandžio 22 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-228-313/2016 15 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką). Būtent nuo asmens, kuriam iškelta bankroto byla, sąžiningų pastangų priklauso bankroto plano įvykdymo sėkmingumas, kartu fizinio asmens bankroto tikslų įgyvendinimas. Taigi, pirmiausia fizinis asmuo privalo būti aktyvus, sąžiningai naudotis jam bankroto įstatymu suteiktomis teisėmis ir vykdyti jam nustatytas pareigas. Tokiam asmeniui nebendradarbiaujant ir nesiekiant maksimalaus galimo kreditorių reikalavimų tenkinimo, bankroto procesas nebus rezultatyvus, nebus užtikrintas kreditorių interesų gynimas, kartu bus pažeista skolininko ir jo kreditorių interesų pusiausvyra (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. balandžio 18 d. nutarties civilinėje byloje Nr. 3K-3-144-219/2019 20 punktą).

24. Kasacinis teismas išaiškino, kad FABĮ 8 straipsnio 7 dalyje nurodytas pagrindų, kuriems esant teismas gali nepatvirtinti kreditorių susirinkimo patvirtinto plano pakeitimo, sąrašas nėra baigtinis (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. birželio 1 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-263-313/2017 19 punktą).

25. Nagrinėjamoje byloje suinteresuotas asmuo kasaciniame skunde nurodo, kad teismai netinkamai aiškino ir taikė FABĮ 8 straipsnio 9 dalį; neatsižvelgė į įstatymų leidėjo tikslą pavedant teismams atlikti susitarimų dėl įkeisto turto išsaugojimo vertinimo kontrolę ir jų atitiktį kitų kreditorių teisėms bei interesams; pareiškėjų susitarimas dėl įkeisto turto išsaugojimo pažeidžia kitų kreditorių teises ir teisėtus interesus; pardavus butą bankroto proceso metu ir atsiskaičius su hipotekos kreditoriumi, liktų lėšų ir kitų kreditorių reikalavimams patenkinti ir tokie kreditoriai galėtų pagrįstai tikėtis daug didesnio savo reikalavimų patenkinimo bankroto procese; teismai nepagrįstai byloje nepritaikė FABĮ 8 straipsnio 7 dalies. Su šiais suinteresuoto asmens teiginiais teisėjų kolegija nesutinka.

26. Byloje nustatyta, kad Šiaulių apylinkės teismo 2018 m. balandžio 24 d. nutartimi pareiškėjams buvo iškelta fizinių asmenų bankroto byla. Kreditoriai susirinkime svarstė mokumo atkūrimo plano projektą, dėl kurio kreditorių dauguma balsavo prieš plano patvirtinimą. Kreditoriams buvo pateiktas patikslintas mokumo atkūrimo plano projektas, tačiau balsavę kreditoriai nepritarė ir patikslintam plano projektui. Šiaulių apylinkės teismas 2018 m. spalio 31 d. nutartimi pareiškėjų patikslintą 2018 m. rugsėjo 19 d. mokumo atkūrimo planą patvirtino, o Šiaulių apygardos teismas 2018 m. gruodžio 10 d. nutartimi minėtą pirmosios instancijos teismo procesinį sprendimą paliko nepakeistą.

27. Vadovaujantis FABĮ 8 straipsnio 9 dalimi, išskirtinos trys sąlygos, kurias nustačius galima konstatuoti, kad pareiškėjai turi teisę išsaugoti gyvenamąjį būstą fizinio asmens bankroto procese: pareiškėjai ir hipotekos kreditorius yra sudarę susitarimą dėl įkeisto turto išsaugojimo; įkeistas turtas yra vienintelis gyvenamasis būstas, būtinas fizinio asmens ir (ar) jo išlaikomų asmenų poreikiams tenkinti; kiekvieną mėnesį mokėjimams hipotekos kreditoriui pagal susitarimą skiriamos lėšos yra

mažesnės negu kiekvieną mėnesį fiziniam asmeniui gyvenamojo būsto nuomai skirtos reikalingos lėšos įkeisto turto, kuris yra vienintelis gyvenamasis būstas, pardavimo atveju.

28. Teismai nustatė, kad pareiškėjai su hipotekos kreditoriumi V. L. 2018 m. sausio 4 d. sudarė susitarimą dėl buto (*duomenys neskelbtini*), išsaugojimo. D. A. įsipareigojo mokėti ne mažesnę kaip 100 Eur įmoką per mėnesį už įkeistą butą tol, kol bus išmokėta visa 2005 m. kovo 7 d. kredito sutartyje Nr. 05-11650 nurodyta suma. Teismai nustatė, kad pareiškėjams nuosavybės teise priklausantis butas yra vienintelis jiems nuosavybės teise priklausantis būstas. Be to, teismai nustatė, kad susitarime dėl buto išsaugojimo nustatytas 100 Eur dydžio per mėnesį skolos mokėjimas hipotekos kreditoriui yra mažesnis nei būsto nuomai reikalingos lėšos – šios sudarytų apie 200–250 Eur. Taigi nagrinėjamu atveju teismai vertino visas tris FABĮ 8 straipsnio 9 dalyje įtvirtintas sąlygas (žr. šios nutarties 27 punktą).

29. Sutiktina su suinteresuoto asmens kasaciniame skunde nurodytu teiginiu, kad FABĮ 8 straipsnio 9 dalyje įtvirtinta nuostata, kad „gali būti laikoma, jog šis susitarimas nepažeidžia kitų kreditorių teisių ir (ar) teisėtų interesų, jeigu“ yra dispozityvi, o ne imperatyvi. Minėtos nuostatos lingvistinė formuluotė suponuoja jos dispozityvumą. Taip pat sutiktina su suinteresuoto asmens teiginiu, kad negalima teigti, jog, nustačius visas FABĮ 8 straipsnio 9 dalyje nurodytas sąlygas, susitarimas dėl įkeisto turto išsaugojimo visais be išimties atvejais nepažeis kitų kreditorių teisių bei interesų – kiekvienu konkrečiu atveju, net ir nustačius visas FABĮ 8 straipsnio 9 dalyje nurodytas sąlygas, reikia visų aktualių bylos aplinkybių kontekste vertinti, ar susitarimas dėl įkeisto turto išsaugojimo nepažeis kitų kreditorių teisių ir teisėtų interesų. Teismas, atlikdamas tokio susitarimo vertinimą, turi atsižvelgti į tai, kad būtų tinkamai suderinti bankrutuojančių fizinių asmenų ir kreditorių interesai, išlaikoma skirtingų interesų pusiausvyra. Tačiau nesutiktina, kad nagrinėjamu atveju teismai tinkamai neįvertino, ar pareiškėjų ir hipotekos kreditoriaus susitarimas dėl įkeisto turto išsaugojimo nepažeis kreditorių teisių ir teisėtų interesų.

30. Suinteresuotas asmuo kasaciniame skunde nurodo, kad buto vertė viršija hipotekos kreditoriaus reikalavimą ir pardavus butą galėtų būti patenkinta nemaža kitų kreditorių reikalavimų dalis. Teismai, *inter alia* (be kita ko), nustatė, kad kreditoriaus hipoteka užtikrintas reikalavimas yra 6040,99 Eur, pareiškėjai savo butą vertina 29 000 Eur, o, VĮ Registrų centro duomenimis, buto vidutinė rinkos vertė yra 13 960 Eur. Šiaulių apylinkės teismas 2018 m. liepos 3 d. nutartimi patvirtino 735 506,72 Eur kreditorių reikalavimus. Taigi matyti, kad buto vertė viršija hipotekos kreditoriaus reikalavimą, tačiau nesutiktina su suinteresuoto asmens argumentu, jog pardavus butą galėtų būti patenkinta nemaža kitų kreditorių reikalavimų dalis. Pareiškėjų kreditorių reikalavimai (735 506,72 Eur) buto vertę, nurodytą VĮ Registrų centre (13 960 Eur), viršija daugiau nei 52 kartus. Todėl darytina priešinga išvada, nei teigiama kasaciniame skunde, kad pardavus butą būtų patenkinta tik maža kreditorių reikalavimų dalis, būsto pardavimas būtų neproporcingas siekiamam tikslui bankroto procese suderinti bankrutuojančių fizinių asmenų ir jų kreditorių interesus. Taip pat pareiškėjų buto pardavimas neatitiktų jų ir kreditorių interesų pusiausvyros principo.

Dėl bylos procesinės baigties

31. Apibendrinama nurodytus argumentus, teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas priimtas vadovaujantis materialiosios teisės normomis, reglamentuojančiomis kreditoriaus ir fizinio asmens susitarimą dėl įkeisto turto išsaugojimo fizinio asmens bankroto byloje ir tinkamai įvertinus susitarimą kitų kreditorių teisių ir (ar) teisėtų interesų atžvilgiu. Dėl to apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas paliktinas nepakeistas, o kasacinio skundo argumentai atmetini kaip nesudarantys pagrindo pakeisti ar panaikinti apeliacinės instancijos teismo nutartį (CPK 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

32. *Kiti kasacinio skundo argumentai teisiškai nereikšmingi ir neturi įtakos apskųsto procesinio teismo sprendimo teisėtumui, todėl teisėjų kolegija dėl jų nepasisako.*

Dėl bylinėjimosi išlaidų

33. *Šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, iš antrosios šalies priteisiamos bylinėjimosi išlaidos (CPK 93 straipsnio 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis).*

34. Suinteresuotas asmuo pateikė teismui prašymą atlyginti jam patirtas 2057 Eur bylinėjimosi išlaidas advokato pagalbai apmokėti. Kasacinį skundą atmetus, suinteresuoto asmens turėtos bylinėjimosi išlaidos kasaciniame teisme jam neatlygintinos.

35. Pareiškėjai duomenų apie patirtas bylinėjimosi išlaidas kasaciniame teisme nepateikė.

36. Kasacinis teismas turėjo 22,51 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. birželio 3 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Atsižvelgiant į tai, šių pašto išlaidų atlyginimas priteistinas iš suinteresuoto asmens „Luminor Bank AS“, veikiančio per „Luminor Bank AS“ Lietuvos skyrių.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Šiaulių apygardos teismo 2018 m. gruodžio 10 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti valstybei iš suinteresuoto asmens „Luminor Bank AS“, veikiančio per „Luminor Bank AS“ Lietuvos skyrių (kodas 304870069), 22,51 Eur (dvidešimt du Eur 51 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo. Ši suma mokėtina į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Gražina Davidonienė

Sigita Rudėnaitė

Donatas Šernas